

**A jó gyakorlat elnevezése: Hagyományos mesterségek oktatása – átképzés felnőttkorban
(keramikus képzés)**

Az esetet lejegyezte: Balla Imola, Fodor Emőke

1. A jó gyakorlat kiválasztási szempontjai

A szamosújvári Téka Alapítvány, a néptánc oktatása után, a népi kézművesség oktatását is célul tűzte ki. A népi kultúra szerves része a kézzel készített tárgyak előállítás, díszítése. Eleinte a népi kultúra tantárgy tanításakor, illetve táborokban került sor a népi kismesterségek oktatására, majd az alapítvány munkatársaiban is megfogalmazódott a továbbképzés iránti igény. Lehetőség nyílt 2008-ban, egy norvég pályázat segítségével, felszerelni a kerámiaműhelyt, kézi hajtású és elektromos korongokkal, illetve égetőkemencével is. Természetesen az alapítvány munkatársai és helyi pedagógusok voltak az elsők, akik akkreditált képzés végzése után keramikus oklevelet szereztek. A hobbiból így vált mesterség több helyi kézműves esetében.

Jelenleg a harmadik évfolyam szerzett oklevelet, havonta két csoportban zajlik az oktatás, illetve nyaranta egy hét táborban is alkothatnak a résztvevők. Idén (2018-ban) a keramikus tanfolyam pár kitartó tagja megalapította a Szamosújvári Kézműves Egyesületet. Céljuk a kézművesség továbbörökítése, ennek érdekében húsvéti kézműves foglalkozást tartottak a Téka szóránkkollégium bentlakóinak, a helyi magyar iskola diákjainak. Az idei városnapok keretében kiállították munkáik egy részét, a Téka Alapítvány által májusban szervezett Nemzetközi Néptáncfesztivál kirakodóvásárjának állandó meghívottjai. Idén nyáron, a keramikus táborral párhuzamosan zajlott az I. Hímző tábor is, ugyancsak a Kézműves Egyesület és a Téka Alapítvány közös szervezésében.

2. A szervezet(ek) / személy(ek), amely(ek)hez / aki(k)hez köthető a jó gyakorlat

Szamosújvár Erdélyben, Kolozs megyében, Kolozsvártól 45 kilométerre északra található. Településünkön a Téka Alapítvány 1993-ban alakult. Célunk, hogy a mezőségi szóránkkollégium magyarságot segítsük, és a helyi közművelődést, oktatást, ifjúsági és egyéb közösséget támogassuk, fejlesszük. Munkánk elismeréseként többek között az EMKE „Könczei Ádám”, „Ipolyi Arnold”, és

„Kisebbségekért Díj” valamint a magyar Országgyűlés ezüst emlékérmével tüntették ki szervezetünket. A Téka Alapítvány a magyar kormány egyik „Nemzeti Jelentőségű Intézménye”.

Az erdélyi Mezőség magyarsága a történelem során sokat szenvedett, miközben jelentős kulturális és történeti értékekkel járult hozzá a magyar nemzeti örökséghez. Ezt a tényt tudatosítva romániai rendszerváltás után lépésről lépésre építkeztünk/építkezünk, úgy hogy a szórványhelyzetet nem hátránnyként, hanem feladatként fogjuk fel. Feladatunk az, hogy „végvárat” építsünk, hogy a magyar nyelvi- és a kulturális határokat a mi régióinkban is megvédjük.

Intézményeink:

- Téka Szórvány Művelődési Központ,
- Mezőségi Téka Szórványkollégium
- Mezőségi Táborközpont - Feketelak
- Tájház és közösségi központ – Feketelak
- Községi ház - Szépkényerűszentmárton
- Mezőségi Szórvány Iskolaközpont

Intézményeinkben a következő 3 keretprogramon belül több projektet, többféle tevékenységet bonyolítunk le:

I. KÖZMŰVELŐDÉSI, KULTURÁLIS SZÓRVÁNYPROGRAM

A **Téka Művelődési Központban** heti órarend alapján megszervezett, rendszeres tevékenységeinken több mint 600 személy vesz részt. Nagyobb rendezvényeink egyik meghatározó célja pedig az, hogy kulturális szinten el- és visszafoglaljuk a minket megillető (köz) tereket 2018-ban a következő nagyszabású rendezvényeket szervezzük meg:

- XXII. Nemzetközi Néptánc Fesztivál;
- XVIII. Nyári honismereti tábor;
- XXII. Kaláka tábor Feketelakon;
- XIX. Őszi Fesztivál;
- XXII. Mezőségi Népzene és Néptánc Fesztivál;

- Anyanyelvi vetélkedő;
- XVIII. Betlehemes találkozó;
- X. Kézműves Tábor,
- V. Irodalmi Tábor,
- III. Zenetábor.

II. MEZŐSÉGI SZÓRVÁNYOKTATÁSI PROGRAM

A **Mezőségi Szórványoktatási Program** összehangolt és tervszerű módon, hosszú távon biztosítja a mezőségi szórványközösség anyanyelven történő oktatását. A program keretén belül szervezetünk egy kollégium létrehozását, működtetését és a mezőségi szórványoktatási központ felépítését vállalta.

A **Mezőségi Téka Szórványkollégiumot** 2001-ben hoztuk létre. Az 5-12 osztályos diákok mezőségi falvakból és a választói Kallós kollégiumból érkeznek. A 2017-18-as tanévben 120 tanulóról gondoskodunk.

A **Mezőségi Magyar Oktatási Központot** 2016-ban adtuk át. A projektet az indokolja, hogy az asszimiláció megfékezésében jelentős eredményeket csak úgy érhetünk el, ha magasabb színvonalú, jobban felszerelt és kedvezőbb háttérfeltételekkel rendelkező oktatási intézményt tudunk felmutatni, mint az átlagos többségi iskolák.

III. TÓVIDÉKI TÉRSÉGFEJLESZTÉSI PROGRAM

Programunk célja az, hogy támogassuk a tóvidéki falvak modernizációs törekvéseit.

A **Tóvidék Program** legfontosabb célkitűzései: az egyes települések közösségi életében felelős személyek együttműködésével helyi „akciócsoportok létrehozása; helyi anyagi és szellemi erőforrások feltérképezése; minden nagyobb szórványtelepülésen tájház létesítése; multifunkcionális közösségi terek kialakítása és felszerelése; programban résztvevő települések turisztikai, idegenforgalmi népszerűsítése (honlapok, turisztikai reklámanyagok készítése, kulturális útvonal kialakítása); helyi kulturális kínálat minőségi rendszerben történő bemutatása.

3. A jó gyakorlat érdekeltjei

A felnőtt kerámia tanfolyamra bármely felnőtt beiratkozhat, tanév elején indul az új csoport. A tanulócsoporthoz heterogén, kezdők és haladók is vannak egy csoportban, így nemcsak a tanfolyam vezetője (okleveles keramikus), hanem a társak is segítenek az alkotási folyamat megvalósításában. Minden hónapban egy hétvégén zajlik az oktatás, alkotás. A résztvevők Erdély messzebb levő levő vidékeiről is érkeznek, szállást és ételt kaphatnak a kollégiumban.

Demeter Irén nyolc éve a tanfolyam és a táborok résztvevője, így ír erről:

„Minden évben van júliusban négy nap, ami a tied, és csakis a tied. Már nyolcadik éve várod ezeket a napokat. Olyan ez, mint egy sátor, ahova bebújhatsz, akár a vihar, akár a napsütés elől, és egészen biztosan tudod, hogy jól fogod érezni magad, hiszen körülvesz, és beborít a békéjével és biztonságával. Ez a csodája a szamosújvári Téka Alapítvány Fazekas Táborának. Olyan kevés dolog van, amiről biztosan tudod, hogy jó lesz számodra. Főleg nekünk, felnőtteknek, akik már kinőttünk az anyaölből. Ott volt még ilyen biztonságos, meleg, szeretetteljes és elfogadó, kiszámítható környezet. Itt tudod, hogy mi vár rád: a társaid, akiket már 5-9 éve ismersz, akikkel minden évben egyszer találkozol, és egy hosszú hétvégét együtt töltesz. Akiktől tudod, hogy mire számíthatsz, tudod, hogy elfogadnak, megértnek, lelkesítenek, inspirálnak, jókedvre derítenek. És vár rád az agyag meg a korongok. Már hónapok óta gyűjtögeted a terveidet, szövögeted álmaidat. A terv az sok, az idő az kevés. A listád jó hosszú, és tudod, hogy nem valósíthatod meg mind, de nem is ez a fontos. Teret engedsz a pillanatnyi hangulatodnak, és odafigyelsz az agyagra, megérzed, hogy mivé szeretne válni a kezed alatt. A fontos az, hogy itt te magad lehetsz. De nem vagy egyedül, nem vagy magányos. Egy közösségnek, a műhelynek tagja vagy, együtt alkottok, hattok egymásra. Együtt gondolkoztok, segítitek egymást. Velük együtt fájlalod csontjaidat. Itt az idő valahogy mindig kevés, a napnak a 24 órája sem lenne elég. Pont ezért akár éjjel 2-ig is fenn vagy, görnyedsz a korong fölött, együtt a hozzád hasonló megszállottakkal. A legfontosabb az alkotás. Lelkedből, fejedből, szívedből, kezeden keresztül megtestesülnek megálmodott edényeid, tárgyaid. Ezek a tárgyak mindig szépek. A lelked mosolyából születtek, és mindenki, aki ránéz, ezt meglátja bennük. Megismer általuk téged. Látja derűdet, látja szépségedet, rajtuk keresztül belelát a lelkedbe. Ablakaid ezek a tárgyak. A négy nap alatt, bármilyen körülmény közül érkezted, azt érzed, hogy jól vagy, és itt minden segít téged abban, hogy ez így legyen.

A mesterei ennek Egri Hajnal, és Balázs-Bécsi Enikő, a táborunk, műhelyünk vezetői, akik mindent megtesznek azért, hogy igazi wellness-táborra «alakuljon ottléted. Ha kell, kiszednek a görnyedtségből, elvisznek a széki tavakhoz, a nádashoz, ahol inspirációt, további feltöltődést kaphatsz, elvisznek közösen pizzázni. És még véget sem ért a tábor, máris várod a következő találkozást.”

Tanév közben keramikus körre iratkozhat bármely szamosújvári gyerek 6 éves kortól. Ők heti rendszerességgel látogatják a műhelyt. Román nyelvű gyerekcsoport is működik az alapítvány keretében, ahova a helyi román iskolások járnak.

Kerámiafoglalkozást is tartanak az alapítvány munkatársai bejelentett csoportok számára, pl. helyi román és magyar óvodás csoportoknak, bonchidai kastélynapok keretében.

4. A jó gyakorlat célja, tevékenységei

A kerámia-képzés célja intézményesített keretet adni a kézműveskedő felnőttek szabadidős és alkotó tevékenysége számára. Közösségformáló ereje is van, mivel a non formális tanulási és alkotási folyamat közben barátságok szövődnek, beszélgetések fonalát fűzik hónapról hónapra. Bár a kívülálló számára egyformák ezen alkalmak, a résztvevők megélik az alkotás katarziszát közben.

5. A jó gyakorlat által érintett terület(ek)

A kerámia képzés célja a hagyományos népi fazekasság elsajátítása, a technika és a mintakincs megőrzése. Az erdélyi fazekasság megismerése követelmény a vizsgára, így a kulturális tudatosságuk is fejlődik a résztvevőknek.

Ugyanakkor a gyerekek esetében a kezűgyesség és kreativitás fejlesztése. Az alkotásban elért sikerek motiválják a gyerekeket az önállóságra, a globalizálódás elleni nevelés egyik módja is lehet.

6. A jó gyakorlat területi hatóköre

A szamosújvári Téka Alapítvány kerámia tanfolyamának oktatói és résztvevői is erdélyiek, a vizsgát a sepsiszentgyörgyi ...alapítvány szervezi. A legtávolabbi résztvevők a Hargita megyei Balánbányáról érkeztek, mely 235 kilométerre van Szamosújvártól. A résztvevők helyiek, kolozsváriak, marosvásárhelyiek, de Szentkeresztbányai résztvevő is van.

7. A jó gyakorlathoz szükséges feltételek (humán, pénzügyi, technikai)

A tanfolyam lehetőségeit, mint már említettem, pályázati forrásokból teremtették meg. A felnőtt képzés költségköteles, a résztvevők fizetik az étkezést is. A gyerek szakkörön az anyagszükséglethez járulnak hozzá a gyerekek, az oktatás díját az alapítvány fizeti.

8. A jó gyakorlat eredményei, rövid, közép és hosszú távú hatása

Rövidtávon a résztvevők megismerik a keramikusság alapjait, díszítik a tárgyakat, ezekkel megszépítve saját és barátaik környezetét.

Középtávon kialakult a főleg középkorú nőkből álló csapat, akik havonta a szakmai továbbképzés mellett, kiléptek a mindennapi mókuserékből, és feltöltődve tértek haza. A csoport ereje a mindennapjaikban is megmutatkozott, egymás segítségére tudtak lenni szükség esetén. Illetve jövedelmüket is kiegészítették a jól sikerült kerámiatárgyak eladásával.

Hosszú távon megalakult a kézműves egyesület, melynek célja nemcsak a kerámia, hanem a kézművesség népszerűsítése, a magyar népi motívumkincs átmentése, a globalizálódás lassítása.

9. A jó gyakorlat fenntarthatósága

A képzés és a kézművesség mindaddig fennmarad, amíg az alapanyagok(anyag, festékek, korong) beszerezhető, illetve amíg érdeklődő van. Oktatók egyelőre vannak, 10 helyi képzett fazekasmesterrel büszkélkedhetünk. Az érdeklődők száma is aránylag stabil, minden évben vannak új jelentkezők, a régiek is nagy számban térnek vissza alkotni.

10. A jó gyakorlat adaptálhatósága

A jó gyakorlat megvalósítható bárhol, ahol kézművesség iránt érdeklődő aktív személyek élnek. A kerámia tanfolyamhoz szükséges a műhely megléte, de más kézműves technika művelése is közösséget alakíthat.